

„GAZETA TRANSILVANIEI“ ȘI MIȘCAREA SOCIALISTĂ A TIMPULUI*

de ALEXANDRU PORȚEANU

În istoria presei românești și în istoria poporului român numele „Gazetei Transilvaniei“ a rămas înscris cu litere de aur, ca organul cu cea mai îndelungată apariție, care — încă de la începuturile sale — s-a adresat întregului popor român, fiind un martor fidel și un participant deosebit de activ la lupta de eliberare națională și socială a maselor populare. Dacă în conștiința contemporanilor nu a putut fi întrezărită întotdeauna întreaga perspectivă istorică amplă, simbolizată de articolele, știrile și comentariile — uneori mai modeste ca înfățișare, și nu întotdeauna pe deplin avizate — consacrate mișcării muncitorești și socialiste a epocii, există o constantă pe linia generală, progresistă, a atitudinii presei românești democrat-burgeze din Transilvania, și această constantă poate fi cel mai bine urmărită în perioada ultimelor decenii ale secolului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea; explicațiile și rădăcinile ei rezidă în însăși condițiile obiective ale epocii. Luând atitudine critică față de exploatarea proletariatului, demascând dublul jug, social și național, ce apăsa asupra muncitorilor și țăranilor români din Transilvania, „Gazeta“ de la Brașov¹, *ajunge curînd să înțeleagă unele din resorturile mai profunde care afirmau în mod crescînd proletariatul — clasa socială cea mai revoluționară, denumită o clasă „pentru sine“, cu o conștiință proprie și un rol istoric fundamental în transformarea întregii societăți — precum și ideologia socialistă, în mișcarea de idei a timpului. Reflectarea acestui proces ascendent în paginile „Gazetei Transilvaniei“ și ale celorlalte organe de presă, constituie ea însăși o dovadă concludentă a afirmării crescînde a mișcării muncitorești și socialiste în viața societății românești din epoca amintită. La rîndul ei, mișcarea socialistă a acordat o prețuire directă unora dintre contribuțiile pozitive ale „Gazetei Transilvaniei“, mergînd pînă la republicarea unor articole apărute în paginile acesteia din urmă.*

În cercetările de istoria presei din țara noastră, care se intensifică simțitor în ultimii ani, trebuie surprinse tot mai mult nuanțele orientării diferitelor organe și publicații, să fie evitate — cu excepția oficioaselor de

---

* Comunicare prezentată la sesiunea științifică festivă, consacrată aniversării a 130 de ani de la apariția „Gazetei de Transilvania“ (Brașov, aprilie 1968).

¹ Alexandru Porțeanu, *Jubileul Gazetei Transilvaniei*, în *Studii*, 21, 1968, 4. p. 750 — 752 și în *Revue Roumaine d'Histoire*, 5, 1968, p. 817 — 819 (Manifestările de la Brașov, București ș. a., consacrate aniversării a 130 de ani de la întemeierea „Gazetei Transilvaniei“). Textul comunicării de față a fost revăzut și completat ulterior sesiunii științifice jubiliare,